

Mindre meddelelse

Om mariehønen *Hyperaspis pseudopustulata* Mulsant, 1853 i Danmark.

Arterne af mariehøne-slægten *Hyperaspis* Chev. er tildels meget vanskelige af afgrænse indbyrdes, og i sammenhæng hermed volder bestemmelser – særlig af ♀♀ – ofte store problemer. Artsadskillelsen bygger i høj grad på forskelle i han-genitalierne.

Slægten er herhjemme repræsenteret ved en enkelt art, der fra gammel tid har været opført under navnet *H. reppensis* Hbst. Men på grundlag af et arbejde over en række mellemeuropæiske arter (Günther, 1959) anfører Victor Hansen (1964: 287) at vor art i stedet er *pseudopustulata* Muls. Senere (1969: 50) udtrykker han dog nogen skepsis og skriver »vor art er måske *pseudopustulata*«. Arten har herhjemme siden stået i denne noget svævende position.

Den 9. 5. 1986 sigtede jeg i Kongens Mose (SJ) en *Hyperaspis* (♀), og senere blev yderligere et eksemplar (også ♀) taget samme sted af G. Pritzl, som henledte opmærksomheden på, at disse to eksemplarer efter beskrivelserne i »Die Käfer Mitteleuropas« (Fürsch, 1967) snarere måtte henføres til en anden art, *subconcolor* Weise. Dette gav stødet til en nærmere undersøgelse af samtlige foreliggende eksemplarer, samt en gennemgang af den nyere litteratur om de mellemeuropæiske arter af slægten.

Det skal først nævnes at nøglen i »Die Käfer Mitteleuropas« bygger på ovennævnte arbejde af Günther, og man kan umiddelbart undre sig over Hansens skepsis, som nævnt ovenfor, når man læster Günthers (tilsyneladende ret klare) beskrivelser. Men forklaringen herpå viser sig med al ønskelig tydelighed, når man sammenholder disse beskrivelser med Günthers egne bestemmelser af flere af de ældre danske eksemplarer. Eksemplarer med stor gul plet bagtil på vingedækkerne har han (i overensstemmelse med sin beskrivelse) bestemt til »*pseudopustulata*«; eksemplarer, hvor en sådan plet er lille og utydelig er kaldt »*pseudopustulata* f. *obscura*« (en form han ikke omtaler, men

som svarer nøje til hans beskrivelse af »*subconcolor* Weise«); to eksemplarer fra Varde Plt. er bestemt til hhv. »*pseudopustulata* f. *obscura*« og »*subconcolor*«, men er for mig at se helt identiske.

I 1971 publicerede Iablokoff-Khnzorian en revision af de palæarktiske *Hyperaspis*-arter, baseret på et omfattende materiale af typer og andre eksemplarer. Han godtgjorde i denne forbindelse bl.a. at *subconcolor* sensu Günther er et synonym til *pseudopustulata* Muls., mens *subconcolor* Weise er synonym til *reppensis* Hbst. Han anser – modsat Günther – *pseudopustulata* for at være en underart af *reppensis*, men udelukker dog ikke, at der kan være tale om gode arter. Således anses disse to former da også nu igen som adskilte arter (Canepari et al., 1985). Ud fra denne seneste artsopfattelse har undersøgelse af de eksisterende danske eksemplarer bekræftet, at vor art bør hedde *pseudopustulata*.

Følgende eksemplarer er blevet undersøgt. SJ: Kongens Mose, 1 ♀ 9/5 1986 (coll. M. Hansen) og 1 ♀ 17/8 1986 (coll. G. Pritzl). WJ: Varde S. Plantage, 1 ♀ 25/5 1933 og 1 ♀ 19/5 1934 (coll. Nat. Mus.); Nørholm Skov, 1 ♀ 4/7 1918 (coll. Zool. Mus.); Harild Hede v. Brande, 1 ♀ 18/5 1978 (coll. V. Mahler). LFM: Frejlev, 1 ♂ (forr. århundrede, coll. Zoll. Mus.). NWZ: Nykøbing Lyng, 1 ♀ 3/6 1869 (coll. Zoll. Mus.). NEZ: Tisvilde, 1 eks. 1/6 1903 (coll. KVL). B: Hasle Teglværk, 2 ♀♀, 28/7 1938 (coll. Nat. Mus.). (Zool. Mus. = Zoologisk Museum, København; Nat. Mus. = Naturhistorisk Museum, Århus; KVL = Den Kgl. Vet.- og Landbohøjskole).

Hos de jyske eksemplarer er vingedækkerne bagtil kun forsynet med en lille uanselig rødlig plet; de øvrige eksemplarer har bagtil på hver vingedække en stor iøjnefaldende gullig plet. Iøvrigt henvises til Iablokoff-Khnzorian (1971) og Canepari et al. (1985) for en mere fyldig omtale af arten, samt for bestemmelse af slægtens arter.

Artens biologi er kun dårligt kendt; i Kongens Mose blev den taget på tørvebund ved sigtning under en lyngbusk; den synes

fortrinsvis at være fundet i hede- eller mose- terræn, måske særlig højmoser. Iablokoff-Khnzorian angiver generelt slægtens arter som coccidophage (skjoldlus-ædere). Nogle arter har i den forbindelse været benyttet i biologisk bekæmpelse af skadelige skjoldlus. Andre (amerikanske) arter er knyttede til myrer.

Litteratur

Canepari, C., Fürsch, H. & Kreissl, E., 1985: Die *Hyperaspis*-Arten von Mittel-, West- und Südeuropa. Systematik und Verbreitung. – G. it. Ent. 2: 223-252.

Fürsch, H., 1967: Coccinellidae, *In* Freude, Harde, Lohse: Die Käfer Mitteleuropas 7, pp. 227-278. – Krefeld.

Günther, V., 1959: Vertreter des Tribus Hyperaspini aus der Tschechoslovakei. – Casopsis Ces, Spol. Ent. 56 (3): 255-264.

Hansen, V., 1964: Fortegnelse over Danmarks biller (Coleoptera). – Ent. Meddr 33: 1-506.

– 1969: Biller XXVI. Andet tillægsbind. – Danm. Fauna 78: 128 pp.

Iablokoff-Khnzorian, S. M., 1971: Synopsis des *Hyperaspis* paléarctiques. – Anns Soc. ent. Fr. (N. S.) 7: 163-200.

Michael Hansen
Peder Lykkesvej 62, 4. th.,
2300 København S.